

Onderzoek Afstandsbediening Binnenvaart

Hoe draagt afstandsbediening bij aan het verlichten van personeelstekort en het bevorderen van groei in de binnenvaart?

1 oktober 2026

Rob de Leeuw van Weenen

Panteia

Wat hebben we onderzocht?

- Hoe groot wordt het tekort aan schippers en stuurlieden?
- Welke taken kan een operator op afstand overnemen, onder welke veiligheidsvoorwaarden?
- Wat is het indicatieve effect op inzetbaarheid, arbeidsvraag en kosten?

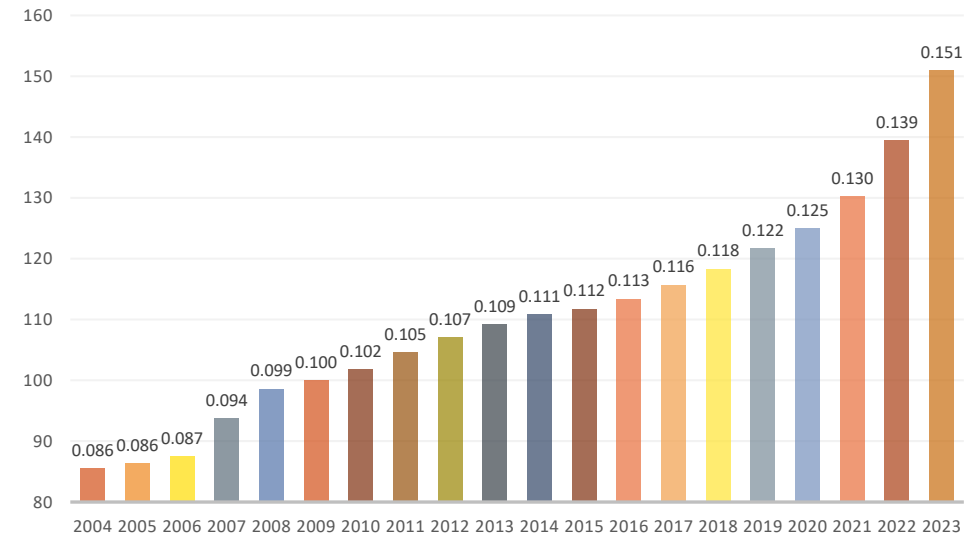
De opzet van de studie in drie stappen

- Eerst: ontwikkeling van aanbod en vraag naar nautisch personeel.
- Dan: overdraagbare taken en voorwaarden voor veilige inzet van een ROC.
- Ten slotte: mogelijke efficiency en sectorbrede economische effecten.

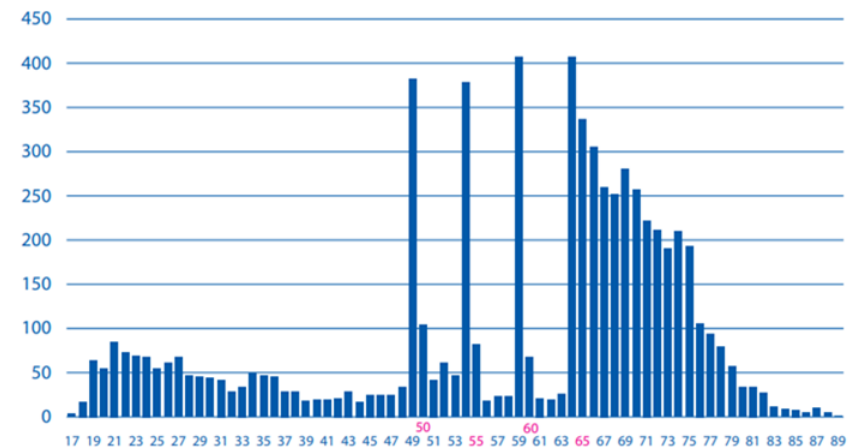

Een structureel personeelstekort

- Vooral schippers en stuurlieden zijn schaars; instroom blijft beperkt.
- Juist die hogere functies zijn cruciaal: verantwoordelijk zijn voor navigatie, wachtvoering en operationele besluitvorming.
- Knelpunt is bij de functies die het moeilijkst snel op te leiden en te vervangen zijn.
- De krapte leidt tot hogere kosten en planningsdruk.
- De leeftijdsopbouw van certificaathouders illustreert de komende uitstroom.

Ontwikkeling arbeidskosten tussen 2004 - 2023

Aantal geregistreerde uitgegeven certificaten in CBR database voor 2022, naar leeftijd van de certificaathouder

De oorzaken achter de krapte

- De instroom vanuit opleidingen is niet groot genoeg.
- Uitval in de opleidingsketen.
- Zij-instroom en buitenlandse instroom onvoldoende.
- Deel van de middengroep verlaat de sector vanwege werk-privédruk, terwijl een grote oudere groep richting uitstroom beweegt.
- In de komende tien jaar verlaten in NL circa **5.000 medewerkers** de sector.

Hoe groot kan het tekort worden?

- Voor 2035 wordt een tekort van circa 1.500 à 2.000 schippers en stuurlieden voorzien.
- Richting 2050 kan de krapte verder toenemen.
- Extra vervoer door modal shift kan de personeelsvraag daarbovenop verhogen.

Meer vervoer vraagt óók meer bemanning

- Europese ambities voorzien extra vervoer over water.
- De Sustainable and Smart Mobility Strategy vertaalt groeidoelen van **+25% in 2030** en **+50% in 2050** ten opzichte van 2015.
- Meer vervoersprestatie vraagt ook meer schepen en nautisch personeel.
- De arbeidsmarktkrapte kan daarmee een beperking voor groei worden.
- De conclusie: groeiambitie en arbeidsmarktrealiteit zijn zonder innovatie moeilijk met elkaar te verenigen.

Afstandsbediening is niet autonoom varen

- Een gekwalificeerde operator bestuurt of ondersteunt het schip vanuit een ROC aan wal.
- Taken verschuiven tussen schip en wal; fysieke werkzaamheden blijven aan boord.
- De operator kan tussen schepen wisselen wanneer de operatie dat toelaat.

Welke taken gaan naar de wal?

- Vooral navigatie, reisplanning, communicatie en toezicht tijdens de vaart.
- Circa 60% van de overneembare taken heeft betrekking op varen en navigeren.
- Laden, lossen, dekwerk en onderhoud blijven fysieke taken aan boord.

De winst zit in flexibelere inzet

- Een ROC-operator kan in minuten wisselen tussen schepen.
- Wacht- en overdrachtstijd kan daardoor deels beter worden benut.
- De opbrengst vraagt nauwkeurige planning over meerdere schepen.

	Groep	Bemanning	Aantal bemanningsleden bij de exploitatie- wijze A1, A2 of B en voor de uitrustings- standaard S1 of S2					
			A1	A1	A2	A2	B	B
			S1	S2	S1	S2	S1	S2
1	L ≤ 70 m	schipper	1	-	2	-	2	2
		stuurman	-	-	-	-	-	-
		volmatroos	-	-	-	-	-	-
		matroos	1	-	-	-	1	-
		lichtmatroos	-	-	-	-	1 ¹	2 ^{1,3}
2	70 m < L ≤ 86 m	schipper	1 of 1	1	2	-	2	2
		stuurman	- -	-	-	-	-	-
		volmatroos	1 -	-	-	-	-	-
		matroos	- 1	1	-	-	2	1
		lichtmatroos	- 1	1	1 ¹	-	-	1
3	L > 86 m	schipper	1 of 1	1	2	2	2 of 2	2
		stuurman	1 of 1	1	-	-	1 of 1 ²	1
		volmatroos	- -	-	-	-	- -	-
		matroos	1 -	-	1	-	2 of 1	1
		lichtmatroos	- 2	1	1 ¹	2 ¹	- -	1

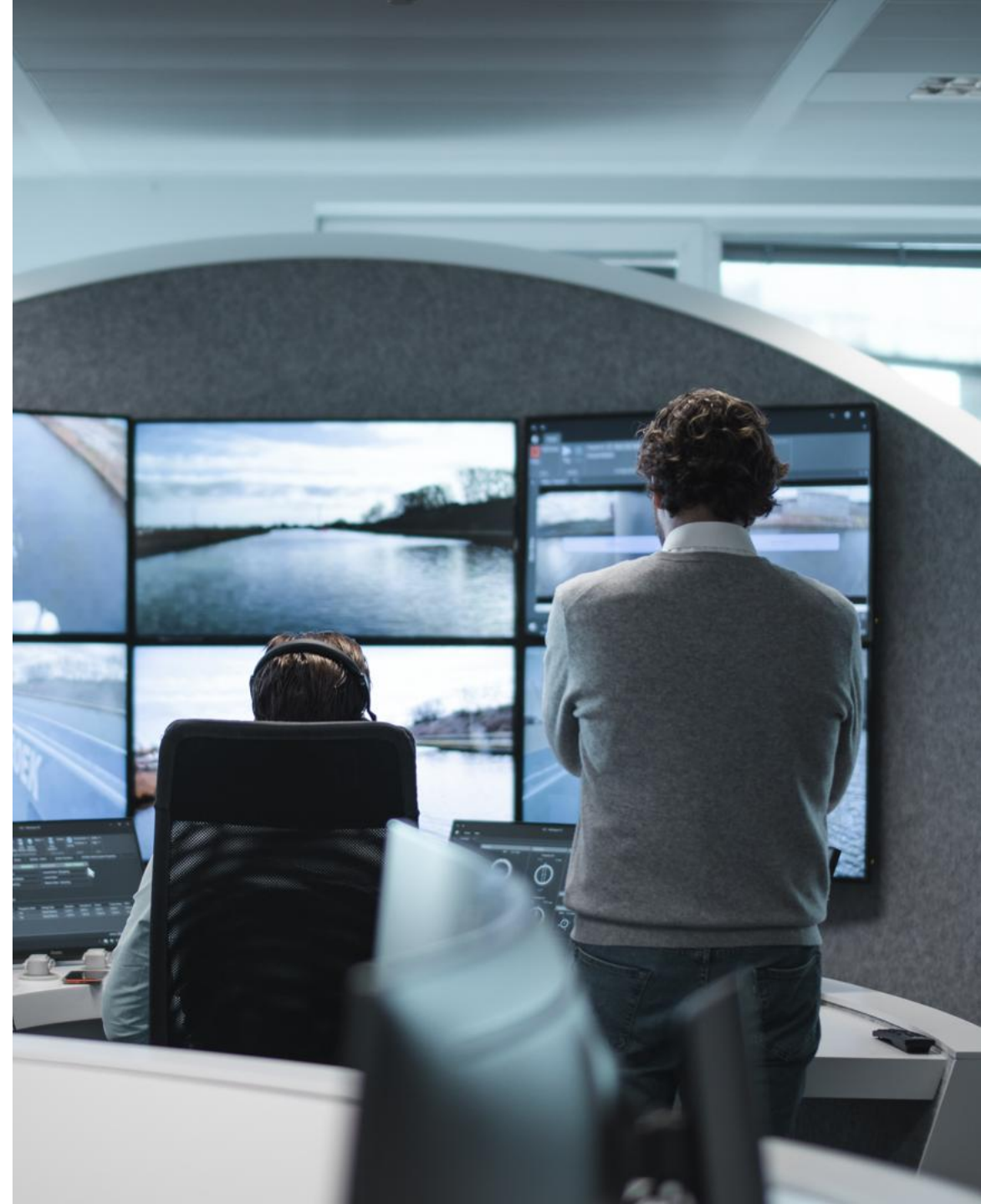
De mogelijke efficiency verschilt per vaartype

- Dagvaart: geschatte verbetering van 35–45% in de inzet van schippercapaciteit.
- 24-uursvaart: circa 25–35%, door het grotere aandeel actieve navigatie.
- Het zijn indicatieve bandbreedten, afhankelijk van taakverdeling en planning.
- De winst hangt af van vaartype, bemanningsmodel en reisprofiel.

Categorie	Dagvaart (%)	Continuvaart (%)
Navigatie	33,4	50,0
Bediening van het vaartuig	13,0	2,5
Laden/lossen en stuwen	23,7	6,9
Scheepstechniek	4,9	1,1
Onderhoud en reparatie	5,3	1,1
Communicatie	5,0	1,1
HSE, noodgevallen, calamiteiten	3,2	0,1
Ondernemerschap	2,4	1,2
Overige taken (o.a. wachten)	4,4	2,2
Herstel / pauze	3,0	33,3*
Reizen	2,0	0,5

Veiligheid vraagt duidelijke voorwaarden

- Risicoanalyses wijzen niet op inherent onveiliger varen, mits voorwaarden zijn vervuld.
- Redundante verbindingen, training en heldere rollen zijn essentieel.
- Ongecontroleerde overdracht tussen ROC en schip is een kritisch risico.
- Bij gevaarlijke stoffen gelden aanvullende eisen en een specifieke beoordeling.

Schaalgrootte bepaalt benutting

- Grotere vloten kunnen ROC-capaciteit gemakkelijker spreiden en plannen.
- Voor kleinere ondernemingen is benutting lastiger te organiseren.
- Gezamenlijke inzet tussen rederijen is een mogelijke ontwikkeling, geen vaststaand resultaat.

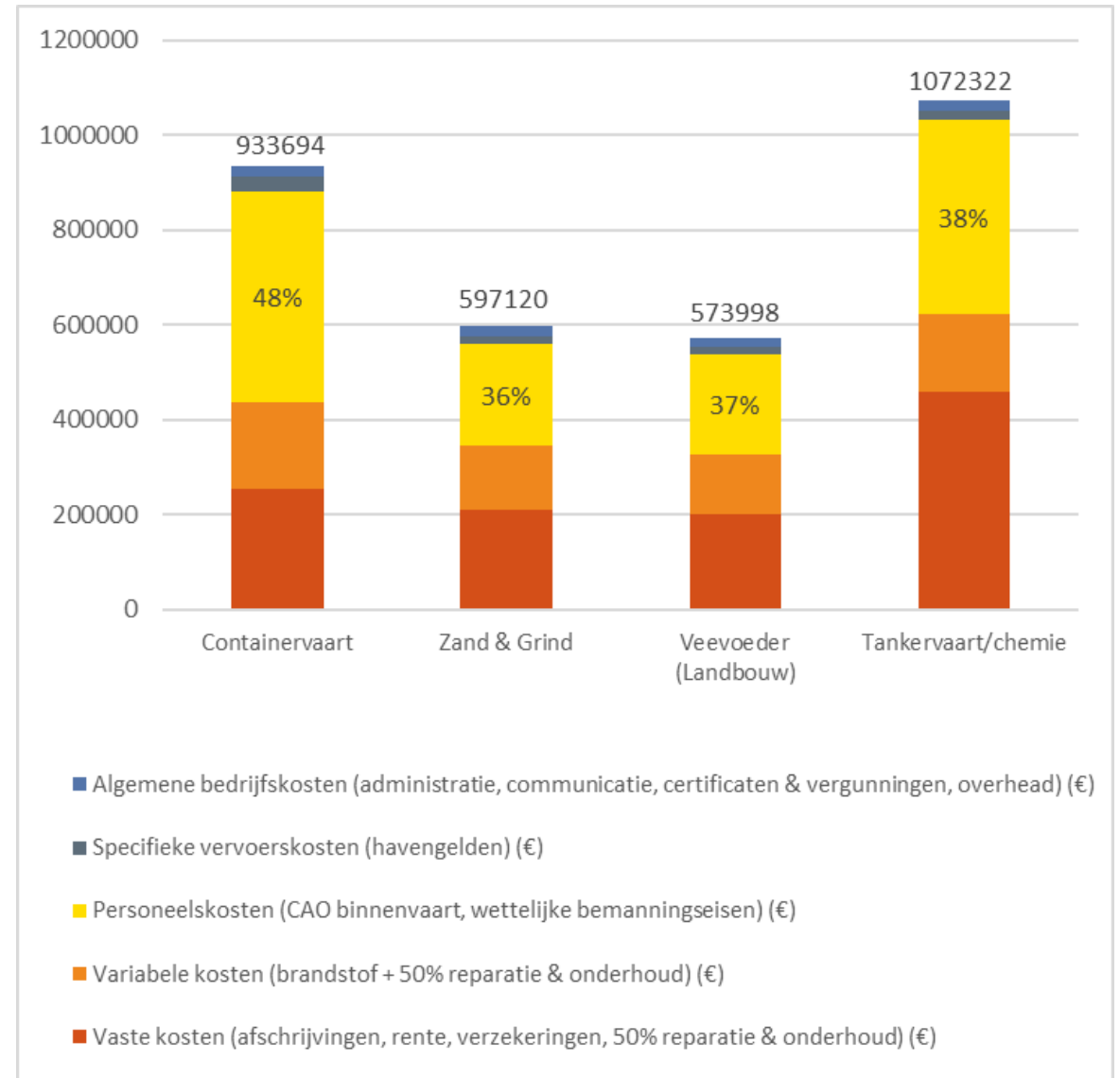

Economische potentie in cijfers

- Personeelskosten vormen een groot aandeel in de exploitatiekosten van binnenvaartschepen.
- Afhankelijk van het marktsegment ligt dat aandeel grofweg tussen **35 en 50%**.
- Sectorbrede raming bij brede toepassing in de Nederlandse binnenvaart.
- Regels moeten de ROC-operator als alternatief voor een schipper of stuurman toelaten.
- De raming verwerkt operatorloon, maar niet alle overige ROC-kosten.
- Dit bedrag is geen nettowinst of tankvaartspecifieke businesscase..
- Bij brede toepassing in NL binnenvaart indicatief jaarlijks efficiencyvoordeel van circa **€77 tot €104 miljoen**.

Panteia

Minder arbeidsvraag, nieuwe rollen aan wal

- De berekende efficiency komt overeen met circa 750–1.000 arbeidsplaatsen aan verminderde vraag.
- Dat zou mogelijk ongeveer de helft van het geraamde tekort tot 2035 verlichten.
- ROC's vragen zelf operators en ondersteunende functies; instroom en opleiding blijven nodig.

Conclusie uit het onderzoek

- Afstandsbediening kan schaarse nautische capaciteit efficiënter inzetten.
- De omvang van de baten hangt af van regels, veiligheid, planning en schaal.
- Voor een afzonderlijke tanker zijn toepasbaarheid en businesscase apart te bepalen.

Bedankt voor uw aandacht!

Contact:

Rob de Leeuw van Weenen

+31 6 184 925 63

r.de.leeuw.van.weenen@panteia.nl